

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. XXIX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

Cap. 1. ad finem.

Non longè
& princip.

Aug. ca. 20.
ad finem.

fit imaginem relatiuè dici de filio, sicut verbum vel filius: interdum tamen reperitur secundum substantiam dici. Vnde Aug. in lib. de fide ad Petrum dicit, quod vna est sanctæ Trinitatis essentialiter diuinitas & imago, ad quam factus est homo. Hilar. etiam in 5. lib. de Trin. ait: Homo fit ad communem imaginem: Nomen non discrepat, natura non differt. Vna est enim ad quam homo creatus est, species. Ex his verbis ostenditur quod imago aliquando essentiz intelligentiam facit: & tunc ad se dicitur, & non relatiuè.

DE PRINCIPIO, QVOD RELATIVE
dicitur, & multiplicem notat relationem.

DISTINCTIO XXIX.

EST præterea aliud nomen multiplicem notans relationem, scilicet principium. Dicitur enim principium semper ad aliquid: & dicitur pater principium, & filius principium, & spiritus sanctus principium: sed differenter. Nam pater dicitur principium ad filium, & ad spiritum sanctum. Vnde Aug. in quarto lib. de Trin. ait: Pater est principium totius diuinitatis, vel si melius dicitur, deitatis: quia ipse à nullo est. Non enim habet de quo fit, vel de quo procedat, sed ab eo & filius est genitus, & spiritus sanctus procedit. Non ergo dicitur principium toti⁹ deitatis, quod vel fuit, vel diuinitatis essentia principium sit: sed quia principium est filii, & spiritus sancti, in quibus singulis tota diuinitas est. Filius ad spiritum sanctum dicitur principium. Spiritus vero sanctus non dicitur principium nisi ad creaturas: ad quas pater etiam dicitur principium, & filius, & Trinitas ipsa simul, & singula personarum principium dicitur creaturarum. Pater ergo principium est sine principio. Filius principium de principio: Spiritus sanctus principium de utroque, id est, de patre & filio.

Quod

Quod ab aeterno pater est principium, & filius, sed spiritus sanctus non: immo cepit esse principium.

B

ET pater ab aeterno principium est filii, & pater & filius principium spiritus S. quia filius est à patre, & spiritus sanctus ab utroque. Spiritus vero S. non ab aeterno principium est, sed esse cepit, quia non dicitur principium nisi ad creaturas. Cum ergo creaturæ esse cœperunt, & Spiritus S. esse cepit principium earum. Ita etiam pater & filius esse cepit cum spiritu S. vnum principium creaturarum, quia creaturæ esse cœperunt à patre & filio & spiritu S. & dicuntur hi tres, non tria, sed vnum principium omnium creaturarum, quia vno eodemque modo principium rerum sunt. Non enim aliter sunt res à patre & aliter à filio, sed penitus eodem modo. Ideo Apostolus intelligens hanc Trinitatem esse vnum principium rerum, ait: Ex ipso, per ipsum, & in ipso sunt omnia. Cum vero audim⁹ omnia esse ex Deo, ut ait Aug. de natura boni, omnes utiq; naturas intelligere debemus, & omnia quæ naturalia sunt. Non enim ex ipso sunt peccata quæ naturam non seruant, sed vitiant, quæ ex voluntate peccantium nascuntur. Omnium ergo quæ naturaliter sunt, vnum principium est pater cum filio & spiritu S. & hoc esse cepit. Ab aeterno autem pater principium est filii generatione, & pater & filius vnum principium spiritus sancti. Vnde August. in 5. lib. de Trin. ait: Dicitur relative pater, idemque relative dicitur principium. Sed pater ad filium dicitur, principium vero ad omnia quæ ab ipso sunt. Et principium dicitur filius. Cum enim diceretur ei: Tu quis es? Respondit, Principium, qui & loquor vobis. Sed nūquid patris principium est immo creatorē se voluit ostēdere, cū se dixit esse principium: sicut & pater principium est creaturæ, quia ab illo sūt omnia.

Cum

Lib. 3. c. 13.
& in fin. ca. 14. eius, lib.

Aug. ca. 12.
in princip.

*Ibid. fere
continuo.*

*in fin. ca. 13.
de Trin. li. 5.*

Cum vero dicimus & patrē principium, non duo principia creaturę dicim⁹: quia pater & fili⁹ simul ad creaturā vnum principium est, sicut vn⁹ creator. Si autem quicquid in se manet & gignit vel operatur aliquid principiu est eius rei quā gignit, vel eius quam operatur: non possumus negare etiam sp. S. recte dici principium, quia non eum separamus ab appellatione creatoris: quia scriptū est de illo, quod operetur: & vtrique in se manens operatur. Non enim in aliquid eorum quę operatur ipse, mutatur & vertitur: Vnum ergo principium ad creaturam cum patre & filio est sp. S. non duo vel tria principia. Ecce aperte ostēdit August. patrē & filium & sp. S. esse vnum principium rerum creatarum, id est, vno eodemque modo esse principium: & illum modū satis aperuit: quia scilicet operantur omnia, & quia similiter operatur hi tres, ideo vnum principium esse dicuntur.

Hic ostendit quomodo pater sit principium filii, & ipse, & filius principium spiritus sancti.

Deinde in eodem libro continue ostēdit, quomodo pater dicatur principiu ad filiū, & ad spiritum S. ipse & filius, dicens ideo esse patrem principium filii, quia genuit eum: & patrē & filium esse principium spiritus sancti, quia spiritus S. procedit vel datur ab vtroq;: ait enim ita: Si gignens ad id quod gignitur principium est, pater ad filiū principium est, quia genuit eum. Vtrum autem & ad spiritum S. principium sit pater, quia dictum est, de patre procedit, nō parua quæstio est. Quod si ita est, nō iam principium eius tantū erit rei quā gignit vel facit, sed & eius quam dat, & quę procedit, ab ipso. Si ergo quod datur, vel q̄ procedit, principium habet a quo datur vel procedit, fatēdum est patrē & filiū vnū principiu esse spiritus sancti, nō duo principia. Sed sicut pater & filius ad
crea-

*Aug. ca. 14.
in princip.
lib. 5. de tri-
nitate.*

*Ibid. paulo
inferius.*

creaturam relatiue vnus creator & vnus Dominus
 dicitur, sic relatiue ad spiritum sanctum vnum
 principium. Ad creaturam veropater & filius & sp. S.
 vnum principium sunt, sicut vnus creator & vnus
 Dominus: Ecce habes quod pater principium fi-
 lii dicitur, quia genuit eum, qua ergo notione est
 pater, ea principium filii dicitur, i. generatione: se- *Hilar. li. 4o*
 cundum quam etiam dicitur author filii. Vnde Hi- *non longe*
 lar. in 4. lib. de Trinit. ita ait. Ipso quo pater dici- *principio.*
 tur, eius quem genuit author ostenditur: id nome-
 habens, quod neq; ex alio profectum intelligatur,
 & ex quo is qui genit⁹ est substituisse doceatur. No- *Ibid. paulo*
 uit Ecclesia vnum innascibilem Deum: nouit vni- *superius.*
 genitum Dei filium. Confitetur patrem ab origi-
 ne liberum: confitetur & filii originem ab initio no-
 ipsum initiabile, sed ab initiabili: no per seipsum,
 sed ab eo qui a ne nemine est natu, ab aeterno, na-
 tiuitate scil. ex paterna eternitate sumentem. Editam
 est hic fidei professio, sed professionis ratio non-
 dum exposita est: & ideo querenda, scil. quomo-
 do intelligendum sit quod ait, filii originem esse
 ab initio, & non ipsum esse ab initio, sed ab initia-
 bili. Hoc vtiq; subdens determinauit, quomodo
 acceperit initium, inquit originem filii esse ab initio
 ac si diceret: No ita intelligas originem filii esse ab
 initio, quasi ipse filius habeat initium: sed quia ipse
 est ab initiabili, i. a patre, a quo sunt omnia. Na
 licet filius sit principium de principio, no est tamen
 concedendum quod filius habeat principium. Cumq;
 filius sit principium de principio, & pater princi-
 pium no de principio, no est principium de prin-
 cipio, principium sine principio: sicut filius no pa-
 ter, neq; tamen duo principia, sed vnum: sicut pa-
 ter & filius non duo creatores, sed vnus creator.

Cum pater & filius sint vnum principium spiritus sancti,
queritur an eadem notione.

D

Vnum autem principium sunt pater & filius, no
 rantum

Responsio.

*Quæritur
quæ sit no-
tio qua pa-
ter & filius
dicitur
pricipium
spiritus S.*

tatum creaturarum, vt dictum est supra: sed etiã spiritus S. ideo quæri solet, vtrum eadem notio-
ne pater sit principium spiritus S. & filius, an sit
alia notio, qua pater dicatur principium spiritus
S. & alia qua filius. Ad quod dicimus, cum pater
dicatur principium spiritus sancti, & filius, quia
spiritus S. procedit vel datur ab vtroque, nec al-
liter procedit vel datur à patre quam à filio: sane
intelligi potest, patrem & filium eadem relatione
vel notioe principium dici spiritus S. Si vero quæ-
ritur quæ sit illa notio, quã ibi notat principium?
Nomen eius non habemus: sed non est ipsa pater-
nitas vel filiatio: immo notio quædam quæ patris
est & filii, qua ab æterno pater & filius vnum prin-
cipium est spiritus S. Donator autem (vt prædi-
ctum est) dicitur pater vel filius ex tempore, sicut
spiritus sanctus datum vel donatum.

DE HIS QUÆ TEMPORALITER DE
Deo dicuntur & relatiue secundum accidens, quod
non Deo, sed creaturis accidit.

DISTINCT. XXX. A

SUNT enim quædam quæ ex tempore de Deo di-
cuntur, eique temporaliter conueniunt sine sui
mutatione: & relatiue dicuntur secundum acci-
dens, nõ quod accidit Deo, sed quod accidit crea-
turis: vt creator, Dominus, refugiũ, datũ, vel do-
natum & huiusmodi. De his Aug. in v. lib. de Trin.
ait: Creator relatiue dicitur ad creaturam, sicut
Dominus ad seruum. Item: Non aliquem moueat
quod sp. S. cum sit coeternus patri & filio, dicitur
tamẽ aliquid ex tempore: veluti hoc ipsum quod
donatũ dixim⁹. Nã sempiternẽ sp. S. est donũ, tẽ-
poraliter autem donatum. Et si Dominus nõ dici-
tur, nisi cũ habere incipit seruum, etiã ista appel-
latio relatiua ex tempore est Deo. Non. n. sempi-
terna creatura est, cuius ille Dominus est, ergo Do-
minum

*Aug. 13. ad
principium.
Ca. 16. eius-
dem lib. 5.*

*Ibid. paucis
interiectis.*